

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΑΠΟΦΑΣΗ
100/2015

(της διαδικασίας του άρθρου 2 παρ. 2, περ. γ', υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει)

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα την 13 Μαΐου του έτους δύο χιλιάδες δεκαπέντε (2015) ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:30 π.μ. και επί της οδού Λ. Κηφισίας 7, στους Αμπελόκηπους, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Από τα προσκληθέντα μέλη της Αρχής παρέστησαν κατά την συνεδρίαση τα ακόλουθα:

1. Πρόεδρος:	Δημήτριος Ράικος
2. Αντιπρόεδρος:	Χριστίνα Μπουσουλέγκα
3. Μέλη:	Ευάγγελος Καραμανλής
	Ιωάννα Κουλούρη
	Δημήτριος Λουρίκας
	Δημήτριος Σταθακόπουλος

Τα λοιπά τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, καίτοι προσκληθέντα, δεν προσήλθαν.

Γραμματέας: Τσιάβου Στυλιανή

Εισηγήτρια: Αικατερίνη Θεοδωροπούλου, Νομικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Κατά την διάρκεια της Συνεδρίασης παρέστησαν η εισηγήτρια Αικατερίνη Θεοδωροπούλου, Νομικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., και η Προϊσταμένη του Τμήματος Γνωμοδοτήσεων Χριστίνα Καξιρή, οι οποίες αποχώρησαν πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας και λήψης της απόφασης από τα Μέλη του Συμβουλίου της Αρχής.

Θέμα: Έγκριση προσφυγής στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης για την σύμβασης υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών χωρικής αρμοδιότητας Π.Ε. Λακωνίας, για το υπόλοιπο του σχολικού έτους 2014-2015, συνολικού προϋπολογισμού 3.624.819,72€ χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένου δικαιώματος προαίρεσης 20%, ήτοι 4.096.046,28€ συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 13%, της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Αίτημα: Με το υπ. αρ. πρωτ. οικ. 811/29.01.2015 έγγραφο αίτημά της, όπως συμπληρώθηκε με τα υπ' αριθμ. 1752/12.03.2015 και 2834/23.04.2015 έγγραφα, τα οποία παρελήφθησαν από την Αρχή την 05.02.2015, 13.03.2015 και 23.04.2015 (αριθμ. εισ. πρωτ. 546, 1196 και 1777), η Περιφέρεια Πελοποννήσου αιτείται την κατ' άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ, υποπερ. δδ του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, διατύπωση σύμφωνης γνώμης της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. για τη διενέργεια διαδικασίας διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, για την ανάθεση σύμβασης υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών χωρικής αρμοδιότητας Π.Ε. Λακωνίας, για το υπόλοιπο του σχολικού έτους 2014-2015, συνολικού προϋπολογισμού 3.624.819,72€ χωρίς ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένου δικαιώματος προαίρεσης 20%, ήτοι 4.096.046,28€ συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 13%.

I. Ιστορικό-πραγματικά περιστατικά

Από το φάκελο της υπόθεσης και τα περιεχόμενα σε αυτόν στοιχεία και σχετικά έγγραφα προκύπτουν τα ακόλουθα:

1. Με την αριθμ. 1120/20.06.2014 (ΑΔΑ: 7ΣΛΦ7Λ1-4Λ1) απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής της Περιφέρειας Πελοποννήσου, αποφασίστηκε η έγκριση των όρων της διακήρυξης για τη διενέργεια διεθνούς ανοικτού μειοδοτικού διαγωνισμού για την ανάθεση υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών χωρικής αρμοδιότητας Π.Ε. Λακωνίας συνολικού προϋπολογισμού 4.096.046,28 ευρώ, συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 13% και δικαιωμάτων προαίρεσης (CPV 60130000 Υπηρεσίες Ειδικών Οδικών Μεταφορών Επιβατών).

2 Ακολούθως, εξεδόθη η υπ' αριθμ. 5330/02.07.2014 (ΑΔΑ: ΩΣΦΚ7Λ1-84Κ και ΑΔΑΜ:14PROC002147939 2014-07-04) Διακήρυξη διεθνούς ανοικτού μειοδοτικού διαγωνισμού, για την ανάθεση υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών, χωρικής αρμοδιότητας Π.Ε. Λακωνίας, για το σχολικό έτος 2014-2015, συνολικού προϋπολογισμού 4.096.046,28€ συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α.13% και δικαιωμάτων προαίρεσης 20% (CPV 60130000 Υπηρεσίες Ειδικών Οδικών Μεταφορών Επιβατών). Το ακριβές αντικείμενο της σύμβασης υπηρεσιών περιγράφηκε αναλυτικά στο Παράρτημα 1 της διακήρυξης (Τμήματα Διαγωνισμού) καθώς και στο άρθρο 2 της αναλυτικής διακήρυξης [Ομάδες (Τμήματα) Διαγωνισμού].

Ειδικότερα, το αντικείμενο του διαγωνισμού υποδιαιρέθηκε στα κάτωθι τμήματα:

α) το πρώτο τμήμα (Τμήμα Α) που αφορούσε σε 48 δρομολόγια λεωφορείων (μεγάλων και μικρών) για τη μεταφορά μαθητών Α'/βάθμιας και Β'/βάθμιας εκπαίδευσης σε σχολικές μονάδες χωρικής αρμοδιότητας Δήμων Μονεμβασίας και Ευρώτα, επιμέρους προϋπολογισμού 745.034,69 € χωρίς Φ.Π.Α. (συμπεριλαμβανομένου δικαιώματος προαίρεσης), και για το εν λόγω τμήμα γίνονταν δεκτές προσφορές μόνο από υποψήφιους αναδόχους που κάλυπταν το σύνολο των δρομολογίων, ήτοι το σύνολο του Τμήματος Α.

β) το δεύτερο τμήμα (Τμήμα Β) που αφορούσε σε 50 δρομολόγια λεωφορείων (μεγάλων και μικρών) για τη μεταφορά μαθητών Α'/βάθμιας και Β'/βάθμιας εκπαίδευσης σε σχολικές μονάδες χωρικής αρμοδιότητας Δήμων Σπάρτης και Ανατολικής Μάνης, επιμέρους προϋπολογισμού 674.149,98 € χωρίς Φ.Π.Α. (συμπεριλαμβανομένου δικαιώματος προαίρεσης), και για το εν λόγω τμήμα, κατά τα οριζόμενα στη διακήρυξη, άρθρο 2.1 αυτής, γίνονταν δεκτές προσφορές μόνο από υποψήφιους αναδόχους που κάλυπταν το σύνολο των δρομολογίων, ήτοι το σύνολο του Τμήματος Β και

γ) το τρίτο τμήμα (Τμήμα Γ) που αφορούσε σε 284 δρομολόγια μεγάλων και μικρών λεωφορείων, Ταξί ή Δ.Χ. επιβατικών αυτοκινήτων για τη μεταφορά μαθητών Α'/βάθμιας και Β'/βάθμιας εκπαίδευσης σε σχολικές μονάδες χωρικής αρμοδιότητας Π.Ε. Λακωνίας, επιμέρους προϋπολογισμού 2.205.635,04€ χωρίς Φ.Π.Α. (συμπεριλαμβανομένου δικαιώματος προαίρεσης), και για το εν λόγω τμήμα, κατά τα οριζόμενα στη διακήρυξη, άρθρο 2.1 αυτής, γίνονταν δεκτές προσφορές ανά μεμονωμένο τμήμα-δρομολόγιο ή και για περισσότερα του ενός τμήματα-δρομολόγια.

3. Στο άρθρο 2.1 της διακήρυξης προβλέφθηκε επίσης αναλυτικά ότι το αντικείμενο του διαγωνισμού ήτοι, η ανάθεση υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών υποδιαιρείται σε ομάδες και οι διαγωνιζόμενοι πρέπει να υποβάλλουν προσφορά, επί ποινή αποκλεισμού, για ολόκληρα τα τμήματα (Α ή Β). Επιπλέον ορίστηκε ότι *“μπορούν επίσης να υποβάλλουν προσφορά για περισσότερα του ενός τμήματα ή για το σύνολο των τμημάτων : Α, Β, Γ1 έως Γ284 του παραρτήματος 1. Τα τμήματα Γ1 έως Γ284 περιέχουν το κάθε ένα, μόνο ένα δρομολόγιο, το οποίο αποτελεί ξεχωριστό τμήμα [...]”*

4. Ως κριτήριο κατακύρωσης ορίστηκε (στο άρθρο 4 της διακήρυξης), η χαμηλότερη τιμή *“για τη συνολική τιμή του κάθε τμήματος”*.

5. Αναφορικά με τα δικαιώματα προαίρεσης ορίστηκε (στο άρθρο 16 της διακήρυξης) ότι:

«1. Η αναθέτουσα Αρχή διατηρεί το δικαίωμα προαίρεσης που δε μπορεί συνολικά να υπερβαίνει το 50% του προϋπολογισμού της διακήρυξης, σύμφωνα με την πρόβλεψη του άρθρου 2, κεφάλαιο Γ, παρ. 2στ της Κ.Υ.Α. υπ' αριθμ. 24001/11-6-2013 (ΦΕΚ 1449 Β'/14-6-2013). που αναλύεται ως κατωτέρω:

- *Έως και το 20% του προϋπολογισμού κάθε τμήματος του διαγωνισμού για την τροποποίηση των υφιστάμενων δρομολογίων (δηλαδή αύξηση των χιλιομέτρων των δρομολογίων ή μερική αλλαγή διαδρομής που οφείλεται στην ανάγκη να εξυπηρετηθούν νέοι μαθητές κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης ή σε κάποια απρόβλεπτη ανάγκη – π.χ. εκτέλεση δημόσιων έργων επί οδοστρωμάτων), όποτε προκύπτει ανάγκη κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης.*

- *Η δυνατότητα χρονικής παράτασης του αντικειμένου της σύμβασης, με αντίστοιχη αύξηση του συμβατικού αντικειμένου κάθε τμήματος, μέχρι την ολοκλήρωση του επόμενου διαγωνισμού μεταφοράς μαθητών και για διάστημα όχι μεγαλύτερο των τριών μηνών.*

2. Τα παραπάνω δικαιώματα προαίρεσης ασκούνται με απόφαση του αρμοδίου οργάνου της αναθέτουσας αρχής.»

6. Στο άρθρο 18 περί εγγυήσεων, ορίστηκε ότι εκδίδεται εγγύηση συμμετοχής στο διαγωνισμό ποσού που αντιστοιχεί σε ποσοστό πέντε τοις εκατό (5%) επί της προϋπολογισθείσας δαπάνης, συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ, των τμημάτων για το οποία ο ενδιαφερόμενος υποβάλει προσφορά, ενώ ο προμηθευτής ή οι προμηθευτές στους οποίους θα γίνει η κατακύρωση της προμήθειας υποχρεούνται να καταθέσουν προ ή κατά την υπογραφή της σύμβασης εγγύηση καλής εκτέλεσης για ποσό ίσο με το δέκα τοις εκατό (10%) της συνολικής συμβατικής αξίας χωρίς ΦΠΑ.

7. Ως καταληκτική ημερομηνία για την υποβολή προσφορών ορίστηκε η 25.08.2014 και ώρα 10.00 και ημερομηνία διενέργειας διαγωνισμού η 25.08.2014 και ώρα 11.00 π.μ.

8. Στις 03.07.2014 απεστάλη ηλεκτρονικά προς δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.Ε.Ε.) περίληψη των ουσιαστών όρων και στοιχείων της ως άνω διακήρυξης και έλαβε με κωδικό 229220-2014. Επίσης, περίληψη της διακήρυξης (αρ. πρωτ. 5331/02.07.2014), δημοσιεύθηκε στο Τεύχος Διακηρύξεων Δημοσίων Συμβάσεων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 473/11.07.2014), καθώς και στον εθνικό τύπο στις εφημερίδες «ΝΓΕΝΙΚΗ ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΩΝ» (08.07.2014), «ΗΧΩ ΤΩΝ ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΩΝ» (08.07.2014), «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ ΝΕΑ» (08.07.2014), «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» (07.07.2014) και «ΛΑΚΩΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ» (08.07.2014). Το πλήρες κείμενο της διακήρυξης αναρτήθηκε στον πίνακα ανακοινώσεων του καταστήματος της ΠΕ Λακωνίας καθώς επίσης και στην ιστοσελίδα της αναθέτουσας (<http://www/rpel.gov.gr>) και ήταν διαθέσιμο από την 07.07.2014. Επίσης εστάλη με τα υπ' αριθμ. 5536/10.07.2014 και 5548/10.07.2014 έγγραφα στο Επιμελητήριο Λακωνίας και τη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας αντίστοιχα.

9. Σύμφωνα με το με αριθμ. 1/25.08.2014 Πρακτικό της, η αρμόδια Επιτροπή Διενέργειας και Αξιολόγησης Προσφορών του διαγωνισμού διαπίστωσε για τον εν θέματι διαγωνισμό ότι, κατά την καθορισθείσα ημερομηνία αποσφράγισης των προσφορών, υπέβαλε προσφορά μόνο η ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία *“Κοινό Ταμείο Εισπράξεων Λεωφορείων (ΚΤΕΛ) Νομού Λακωνίας”* για τα

τμήματα Α, Β και τα τμήματα-δρομολόγια Γ144, Γ158, Γ159, Γ160, Γ202, Γ203 και Γ204. Κατόπιν των ανωτέρω η Επιτροπή ομόφωνα γνωμοδότησε : α) να γίνει αποδεκτή η προσφορά της ΚΤΕΛ ΑΕ για τα τμήματα Α, Β και τα τμήματα-δρομολόγια Γ144, Γ158, Γ159, Γ160, Γ202, Γ203 και Γ204 και β) την κήρυξη αγόνου του Διαγωνισμού για τα λοιπά τμήματα του τμήματος, για τα οποία δεν υπεβλήθη προσφορά.

10. Στη συνέχεια, η Οικονομική Επιτροπή της Περιφέρειας Πελοποννήσου με την αριθμ. 1667/29.08.2014 απόφαση της (ΑΔΑ: 7Θ3Β7Λ1-8Α8), ενέκρινε το ως άνω πρακτικό της επιτροπής αποδεχόμενη την προσφορά της ΚΤΕΛ ΑΕ για τα ως άνω τμήματα και αποφάσισε τη συνέχιση της διαγωνιστικής διαδικασίας με την αποσφράγιση της οικονομικής προσφοράς του υποψηφίου αναδόχου και την κήρυξη του διαγωνισμού ως αγόνου για το Τμήμα Γ εκτός από τα τμήματα Γ144, Γ158, Γ159, Γ160, Γ202, Γ203 και Γ204 για τα οποία υπεβλήθη προσφορά. Μετά την αποσφράγιση της οικονομικής προσφοράς της μοναδικής κατά τα ανωτέρω συμμετέχουσας εταιρείας και, αφού ελήφθησαν συγκριτικά στοιχεία από προηγούμενα έτη, με τη υπ' αριθμ. 1971/24.10.2014 (ΑΔΑ: 60667Λ1-9ΕΜ) απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής ανακηρύχθηκε η εταιρεία αυτή προσωρινή ανάδοχος για την εκτέλεση των ανωτέρω δρομολογίων. Ακολούθως, μετά τον έλεγχο των δικαιολογητικών κατακύρωσης, με την υπ' αριθμ. 69/21.01.2015 απόφαση της Οικονομικής Επιτροπής εγκρίθηκε η ανάθεση εκτέλεσης των ανωτέρω δρομολογίων στην ΚΤΕΛ ΑΕ.

Τέλος, με την Πράξη 69/2015 του Ζ' Κλιμακίου του Ελεγκτικού Συνεδρίου ολοκληρώθηκε η διενέργεια προσυμβατικού ελέγχου, το συμπέρασμα του οποίου είναι ότι δεν κωλύεται η υπογραφή της σύμβασης μεταφοράς μαθητών μεταξύ της εν λόγω Περιφερειακής Ενότητας και της ανωτέρω αναδόχου.

11. Επισημαίνεται ότι ενδιάμεσα, βάσει της διάταξης του άρθρου 49 του Ν. 4274/2014 (ΦΕΚ Α' 147) *“Ρυθμίσεις Ποινικού και Σωφρονιστικού Δικαίου και άλλες διατάξεις”* και των διαλαμβανόμενων στην υπ. αριθμ. 41/29261/23.07.2014 (ΑΔΑ: ΩΗΥΒΝ-7ΨΤ) εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών με θέμα *“Μεταφορά Μαθητών σύμφωνα με το άρθρο 49 του Ν. 4274/2014 (ΦΕΚ Α' 147) “Ρυθμίσεις Ποινικού και Σωφρονιστικού Δικαίου και άλλες διατάξεις”*”, η Αναθέτουσα Αρχή διενήργησε πρόχειρους διαγωνισμούς (διακήρυξη υπ. Αριθμ. 6321/11.08.2014, 6590/26.08.2014 και 6765/02.09.2014) για *“την ανάδειξη αναδόχων του εν λόγω επείγοντος έργου (λόγω ένεργης του σχολικού έτους και ανάγκη άμεσης μεταφοράς των μαθητών στις σχολικές μονάδες)”* και προχώρησε σε προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για διαπραγμάτευση, βάσει των οποίων υπεγράφησαν, οι σχετικές συμβάσεις, οι οποίες είχαν χρονική ισχύ μέχρι τις 28.02.2015.

12. Ακολούθως, το Περιφερειακό Συμβούλιο Πελοποννήσου με την υπ' αριθμ. 9/16.01.2015 απόφασή του αποφάσισε *“την απευθείας προσφυγή στη διαπραγμάτευση για την ανάθεση των δρομολογίων του Τμήματος (Γ) του διαγωνισμού του θέματος (εκτός από τα τμήματα Γ144, Γ158, Γ159, Γ160, Γ202, Γ203 και Γ204) [...] για χρονικό διάστημα από 01.03.2015 και εντεύθεν, υπό τον όρο παροχής σύμφωνης γνώμης της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων”*.

13. Κατόπιν των ανωτέρω η Περιφέρεια Πελοποννήσου/Π.Ε. Λακωνίας αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., προσκομίζοντας σχετικό σχέδιο απόφασης του αρμόδιου οργάνου για την προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, προκειμένου να προβεί στη διενέργεια διαδικασίας διαπραγμάτευσης για την ανάθεση σύμβασης υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών χωρικής αρμοδιότητας Π.Ε. Λακωνίας για τα *“277 δρομολόγια με χρήση Επιβατηγών Δημόσιας Χρήσης Οχημάτων (από το σύνολο των 284 δρομολογίων του τμήματος Γ αφαιρουμένων των 7 δρομολογίων Γ144, 158, 159, 160, 202, 203 και 204 για τα οποία υποβλήθηκε προσφορά από το ΚΤΕΛ Λακωνίας Α.Ε.), προϋπολογισμού 2.237297,89 €”*, για το σχολικό έτος

2014-2015, “σύμφωνα με τους όρους της αρχικής διακήρυξης 5330/2014 και χωρίς καμία τροποποίηση αυτών”.

II. Νομικό πλαίσιο

14. Στο άρθρο 2, παράγραφος 2, περίπτωση γ', υποπερ. δδ του ν. 4013/2011 (ΦΕΚ 204/Α), όπως ισχύει, ορίζεται ότι : «Η Αρχή έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες... δδ) Οι αποφάσεις των αναθέτουσών Αρχών που αφορούν προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 3 του π.δ. 59/2007 και των άρθρων 24 και 25 του π.δ. 60/2007, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας, εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Αρχής, εφόσον οι συμβάσεις αυτές εμπίπτουν, λόγω της εκτιμώμενης αξίας τους, στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω προεδρικών διαταγμάτων. [...]».

15. Στην παρ. 1 του άρθρου 6 «Ποσά των κατωτάτων ορίων των δημοσίων συμβάσεων» (άρθρο 7 της οδηγίας 2004/18/ΕΚ) του ίδιου π.δ. ορίζεται ότι : «...Το παρόν εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 16, 17 και 9 έως 15, και των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση προς ή ανώτερη από τα ακόλουθα κατώτατα όρια: α) 137.000 ευρώ, για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, εκτός αυτών που καλύπτονται από την περίπτωση β) στοιχείο iii), που συνάπτονται από τις αναθέτουσες αρχές οι οποίες είναι κεντρικές κυβερνητικές αρχές του Παραρτήματος IV. [...] β) 211.000 ευρώ, προκειμένου για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που συνάπτονται είτε i) από αναθέτουσες αρχές άλλες από εκείνες που αναφέρονται στο Παράρτημα IV, είτε ii) από τις αναθέτουσες αρχές που αναφέρονται στο Παράρτημα IV και οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, όταν οι συμβάσεις αφορούν προϊόντα τα οποία δεν καλύπτει το Παράρτημα V, είτε iii) από οποιαδήποτε αναθέτουσα αρχή και έχουν ως αντικείμενο υπηρεσίες της κατηγορίας 8 του Παραρτήματος II Α, υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών της κατηγορίας 5 των οποίων οι θέσεις στο CPV είναι αντίστοιχες με τους αριθμούς αναφοράς CPC 7524, 7525 και 7526, ή/και υπηρεσίες που αναφέρονται στο Παράρτημα II Β...».

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 του με αρ. 1336/2013 Κανονισμού της Επιτροπής της 13ής Δεκεμβρίου 2013 για την τροποποίηση των Οδηγιών 2004/17/ΕΚ, 2004/18/ΕΚ και 2009/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής τους κατά τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, τα ως άνω ποσά αναπροσαρμόστηκαν στις 134.000€ και 207.000 ευρώ, αντίστοιχα.

16. Στο άρθρο 8 του π.δ. 60/2007, ορίζεται ότι: « 1. Ο υπολογισμός της εκτιμώμενης αξίας μιας δημόσιας σύμβασης βασίζεται στο συνολικό πληρωτέο ποσό, εκτός ΦΠΑ, όπως προσδιορίζεται από την αναθέτουσα αρχή. Στον υπολογισμό αυτό, λαμβάνεται υπόψη το εκτιμώμενο συνολικό ποσό, συμπεριλαμβανομένων τόσο του τυχόν προβλεπόμενου δικαιώματος προαίρεσως όσο και των τυχόν παρατάσεων της σύμβασης... 2. Η αποτίμηση πρέπει να ισχύει κατά το χρόνο αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού, όπως προβλέπεται στο άρθρο 29 παράγραφος 2 ή, στις περιπτώσεις όπου δεν απαιτείται μια τέτοια προκήρυξη, κατά το χρονικό σημείο έναρξης της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης. 3. Κανένα σχέδιο έργου και καμία σύμβαση προμήθειας ή υπηρεσιών δεν επιτρέπεται να κατατμηθεί, προκειμένου να αποφευχθεί η εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος διατάγματος. 4. Για τις δημόσιες συμβάσεις έργων, κατά τον υπολογισμό της εκτιμώμενης αξίας πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το ποσό των έργων καθώς και η συνολική

εκτιμώμενη αξία των αναγκαίων προμηθειών για την εκτέλεση των έργων που τίθενται στη διάθεση του εργολήπτη από τις αναθέτουσες αρχές. 5. α) Όταν ένα σχεδιαζόμενο έργο ή ένα σχέδιο αγοράς υπηρεσιών μπορεί να οδηγήσει σε ταυτόχρονη σύναψη χωριστών συμβάσεων κατά τμήματα, λαμβάνεται υπόψη η συνολική εκτιμώμενη αξία όλων των τμημάτων. Όταν η συνολική αξία των τμημάτων είναι ίση με ή υπερβαίνει την αξία που καθορίζεται στο άρθρο 6, το παρόν εφαρμόζεται στη σύναψη κάθε τμήματος. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να παρεκκλίνουν, προκειμένου για τα τμήματα, των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός ΦΠΑ είναι μικρότερη των ογδόντα χιλιάδων (80.000) ευρώ για τις υπηρεσίες και του 1.000.000 ευρώ για τα έργα, εφόσον το συνολικό ποσό των συγκεκριμένων τμημάτων δεν υπερβαίνει το 20 % της συνολικής αξίας όλων των τμημάτων...».

17. Στο άρθρο 25 παρ. 1 περ. α' του π.δ. 60/2007 «Διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού» (άρθρο 31 οδηγίας 2004/18/ΕΚ), ορίζεται ότι : «...Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να συνάπτουν τις δημόσιες συμβάσεις τους προσφεύγοντας σε διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς να προηγείται δημοσίευση σχετικής προκήρυξης, στις ακόλουθες περιπτώσεις: 1) Προκειμένου για δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών: α) εάν, ύστερα από ανοικτή ή κλειστή διαδικασία, δεν υποβλήθηκε καμία προσφορά ή καμία από τις υποβληθείσες προσφορές δεν κρίνεται κατάλληλη, ή εάν δεν υπάρχει κανείς υποψήφιος, εφόσον δεν έχουν τροποποιηθεί ουσιωδώς οι αρχικοί όροι της σύμβασης και με την προϋπόθεση ότι διαβιβάζεται σχετική έκθεση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ύστερα από αίτημα της...»

18. Στο εδάφιο 21, Κεφ. ΙΙ, παρ. Η του άρθρου 186 «Αρμοδιότητες Περιφερειών» του ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 86/Α), όπως αυτό προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 7 του ν. 4089/2012 (ΦΕΚ 206/Α) μεταξύ των αρμοδιοτήτων των Περιφερειών περιλαμβάνεται : «...Η μεταφορά μαθητών από τον τόπο διαμονής στο σχολείο φοίτησης, συμπεριλαμβανομένης της μεταφοράς μαθητών σχολείων ειδικής αγωγής, των μουσικών και καλλιτεχνικών σχολείων, καθώς και των απαιτούμενων ενεργειών σε περίπτωση αδυναμίας πραγματοποίησης αυτής [...] Από 1.7.2013 η δαπάνη της μεταφοράς μαθητών βαρύνει τους προϋπολογισμούς των Περιφερειών». Στο ν. 4089/2012, ορίζεται: άρθρο 9 “δίνεται η δυνατότητα στις Περιφέρειες να εγγράφουν πίστωση, να δημοπρατούν και να προβαίνουν σε κάθε άλλη ενέργεια για την προετοιμασία της μεταφοράς μαθητών του σχολικού έτους 2013-2014 και πριν από την 1-7-2013», στην παρ. 2 άρθρου 7 “Συμβάσεις Δήμων για τη μεταφορά μαθητών που συνάφθηκαν βάσει της κ.υ.α. αριθ. 35415/28.7.2011 (Β' 1701) ή άλλες υφιστάμενες συμβάσεις μεταφοράς μαθητών με διάρκεια πέραν της 1.7.2013 λύονται αυτοδικαίως και αζημίως μετά την ημερομηνία αυτή”.

19. Στο Κεφάλαιο Γ του άρθρου 2 της με αριθμ. 24001/2013 (ΦΕΚ 1449 Β/14-6-2013) ΚΥΑ, με θέμα «Μεταφορά μαθητών δημόσιων σχολείων από τις Περιφέρειες», ορίζεται: «ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ: Μεταφορά μαθητών με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών:

1. Προϋποθέσεις. α. Εάν η μεταφορά των μαθητών είναι αδύνατη με τη διαδικασία των προηγούμενων παραγράφων, η Περιφέρεια αναθέτει με δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις των Π.Δ/των 60/2007 και 118/2007, τη μεταφορά των μαθητών με κάθε κατάλληλο μεταφορικό μέσο δημόσιας χρήσης που να πληροί τους όρους ασφαλούς μεταφοράς.[...].

2. Κανόνες διαδικασίας σύναψης σύμβασης. α. Ο διαγωνισμός προκηρύσσεται μέχρι και έξι μήνες πριν την έναρξη των δρομολογίων με βάση τα στοιχεία της παρ.1.β. του άρθρου 5. β. Η διάρκεια της σύμβασης ορίζεται σε ένα έως τρία έτη αρχής γενομένης από την έναρξη του σχολικού έτους

αφετηρίας. Οι προσφορές των υποψηφίων αναδόχων υποβάλλονται ανά τμήμα με ποσοστό έκπτωσης επί τοις εκατό (%) σε ακέραιες μονάδες. [...]. δ. Ο αριθμός των μεταφερόμενων μαθητών ανά δρομολόγιο καθορίζει και το προσφορότερο είδος μεταφορικού μέσου (λεωφορείο, μικρό λεωφορείο, Δ.Χ. επιβατικό) σύμφωνα με τα οριζόμενα στο παράρτημα της παρούσας. Το προσφορότερο είδος μεταφορικού μέσου αποτελεί τη βάση υπολογισμού της μέγιστης αποζημίωσης ανά δρομολόγιο χωρίς όμως να αποτελεί ταυτόχρονα στοιχείο απόρριψης της συμμετοχής ενδιαφερομένων κατόχων άλλων μέσων. ε. i) Το μεταφορικό έργο το οποίο διενεργείται με τα μέσα της προηγούμενης περίπτωσης (δ) και αναφέρεται σε δρομολόγια για την εκτέλεση των οποίων προσφορότερα μέσα σύμφωνα με τα ως άνω οριζόμενα θεωρούνται τα μικρά και τα μεγάλα λεωφορεία προκηρύσσεται ως εξής: i.α) σε μια ομάδα για το σύνολο των δρομολογίων αποκλειστικά εντός κάθε αστικής περιοχής που έχει οριστεί κατά τη διαδικασία του άρθρου 7 του Ν.2963/2001. Σε περίπτωση που δεν έχουν οριστεί αστικές περιοχές εφαρμόζεται αποκλειστικά η επόμενη περίπτωση. i.β) τα υπόλοιπα δρομολόγια, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που τμήμα τους διενεργείται εντός των αστικών περιοχών, εντάσσονται σε δύο ή περισσότερες ομάδες δρομολογίων. Κάθε ομάδα συγκροτείται από τα δρομολόγια που εκτελούνται εντός των γεωγραφικών ορίων ενός τουλάχιστον δήμου. Σε κάθε περίπτωση κατά τον καθορισμό των ομάδων λαμβάνονται υπόψη κριτήρια οικονομικότητας και εξασφάλισης συνθηκών γνήσιου ανταγωνισμού. Τα ανωτέρω πληρούνται για κάθε περιφερειακή ενότητα χωριστά. ii) Το μεταφορικό έργο το οποίο θεωρείται προσφορότερο να διενεργηθεί με Δ.Χ. επιβατικά προκηρύσσεται ανά δρομολόγιο μονής ή διπλής διαδρομής. iii) Το μεταφορικό έργο των ΣΜΕΑ, ΕΠΑΛ, μουσικών, καλλιτεχνικών, διαπολιτισμικών και πειραματικών σχολείων, ανεξαρτήτως μεταφορικού μέσου, προκηρύσσεται ανά δρομολόγιο μονής ή διπλής διαδρομής. στ. Στο διαγωνισμό προβλέπονται τα εξής δικαιώματα προαίρεσης που δεν μπορούν συνολικά να υπερβαίνουν το 50% του προϋπολογισμού της διακήρυξης: i) Έως και το 20% του προϋπολογισμού κάθε τμήματος του διαγωνισμού για την τροποποίηση των υφιστάμενων δρομολογίων (δηλαδή μείωση ή αύξηση των χιλιομέτρων των δρομολογίων ή μερική αλλαγή διαδρομής που οφείλεται στην ανάγκη να εξυπηρετηθούν νέοι μαθητές κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της σύμβασης ή σε κάποια απρόβλεπτη ανάγκη – π.χ. εκτέλεση δημόσιων έργων επί οδοστρωμάτων), όποτε προκύπτει ανάγκη κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης. Η επιφύλαξη περί ασκήσεως του δικαιώματος προαίρεσης πρέπει να αναφέρεται ρητά στην προκήρυξη και στην αναλυτική διακήρυξη του διαγωνισμού. ii) Η δυνατότητα χρονικής παράτασης του αντικειμένου της σύμβασης, με αντίστοιχη αύξηση του συμβατικού αντικειμένου, μέχρι την ολοκλήρωση του επόμενου διαγωνισμού μεταφοράς μαθητών και για διάστημα όχι μεγαλύτερο των τριών μηνών. Η δυνατότητα παράτασης της διάρκειας της σύμβασης πρέπει να αναφέρεται ρητά στην προκήρυξη και την αναλυτική διακήρυξη του διαγωνισμού. [...]

4. Προσφυγή σε διαδικασία διαπραγμάτευσης: Για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης σύμφωνα με τις ειδικότερες προϋποθέσεις των άρθρων 24 & 25 του π.δ/τος 60/2007 αποφασίζει η αναθέτουσα αρχή μετά την κατ' άρθρο 2 παρ.2 περ. γ. υποπερ. δδ του Ν.4013/2011 προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ...”.

20. Με το άρθρο 49 «Μεταφορά μαθητών δημόσιων σχολείων» του Ν. 4274/2014 «Ρυθμίσεις Ποινικού και Σωφρονιστικού Δικαίου και άλλες διατάξεις, όπως συμπληρώθηκε με το 17 του Ν. 4286/2014, ορίζεται ότι : «...1.α. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι διαγωνισμοί για τη μεταφορά μαθητών σχολικού έτους 2014–2015 έχουν δημοσιευθεί αλλά δεν έχουν ολοκληρωθεί έως την έναρξη του σχολικού έτους, η Οικονομική Επιτροπή μπορεί, κατ' εξαίρεση των κείμενων διατάξεων, να αποφασίζει την ανάθεση εκτέλεσης των σχετικών δρομολογίων στους

προσωρινούς μειοδότες έως την ολοκλήρωση των διαγωνισμών με την υπογραφή των οικείων συμβάσεων και όχι πέραν της 28.2.2015. Εάν στις ανωτέρω περιπτώσεις δεν έχουν αναδειχθεί προσωρινοί μειοδότες, η Οικονομική Επιτροπή μπορεί να αναθέτει για το ίδιο χρονικό διάστημα την εκτέλεση των δρομολογίων κατόπιν πρόχειρου διαγωνισμού, κατά την έννοια του άρθρου 83 του Ν. 2362/1995 (Α' 247), όπως ισχύει, τηρουμένων των προϋποθέσεων διαφάνειας και ανταγωνισμού. Με την ολοκλήρωση των αρχικών διαγωνισμών οι συμβάσεις των προηγούμενων εδαφίων λύονται αυτοδικαίως και αζημίως. β. Στις ανωτέρω περιπτώσεις, το συμβατικό κόστος εκάστου δρομολογίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τη μέγιστη αποζημίωση που προκύπτει από την εφαρμογή της υπ' αριθμ. 24001/11.6.2013 κ.υ.α. (Β' 1149)... 3. Από τη δημοσίευση του παρόντος δεν εφαρμόζεται η παρ. 6 του άρθρου 10 του π.δ. 118/2007 (Α' 150) στις αντίστοιχες διαδικασίες για τη μεταφορά μαθητών δημόσιων σχολείων από τις Περιφέρειες....».

21. Με το άρθρο 17 του Ν. 4286/2014 ορίζεται ότι «...1. Εάν και μετά τους πρόχειρους διαγωνισμούς του άρθρου 49 του ν. 4274/2014 (Α' 147) παραμένουν αδιάθετα δρομολόγια η Περιφέρεια δύναται, κατά παρέκκλιση των κείμενων διατάξεων, να προσφύγει σε διαδικασία με διαπραγμάτευση με τους ίδιους ή με τροποποιημένους όρους είτε για ομάδες δρομολογίων είτε για μεμονωμένα δρομολόγια. Από την εγκατάσταση των νέων Περιφερειακών Αρχών και μέχρι τη συγκρότηση της Οικονομικής Επιτροπής, τις προβλεπόμενες από την κείμενη νομοθεσία αποφάσεις λαμβάνουν ο Περιφερειάρχης ή ο Αντιπεριφερειάρχης της οικείας Περιφερειακής Ενότητας. 2. Στο τέλος του άρθρου 49 του ν. 4274/2014 προστίθεται παράγραφος 4, η οποία έχει ως εξής: "Τα νέα δρομολόγια τα οποία προκύπτουν κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους και δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με τις τυχόν προβλεπόμενες προαιρέσεις των διακηρύξεων δύναται να ανατεθούν με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, τηρούμενων των προϋποθέσεων διαφάνειας και ανταγωνισμού."... "3. Η αληθής έννοια της διάταξης του δεύτερου εδαφίου της παρ. 1α του άρθρου 49 του ν. 4274/2014, σύμφωνα με την οποία η Οικονομική Επιτροπή μπορεί να αναθέτει την εκτέλεση των δρομολογίων "κατόπιν πρόχειρου διαγωνισμού, κατά την έννοια του άρθρου 83 του ν. 2362/1995 (Α' 247), όπως ισχύει", δεν αφορά στα ανώτατα όρια διενέργειας πρόχειρων διαγωνισμών του άρθρου 83 του ν. 2362/1995. 4. Εάν η μεταφορά των μαθητών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δημοσίων σχολείων δεν είναι εφικτή για το σχολικό έτος 2014-2015 με δημόσια συγκοινωνία ή με ίδια μέσα των Περιφερειών και των Δήμων, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, επιτρέπεται κατ' εξαίρεση και έπειτα από σύμφωνη γνώμη επιτροπής, στην οποία μετέχει από ένας εκπρόσωπος της οικείας περιφερειακής ενότητας, της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης και του οικείου οργανισμού δημόσιας συγκοινωνίας υπό την Προεδρία του Περιφερειάρχη ή του αρμόδιου κατά περίπτωση Αντιπεριφερειάρχη, η υπέρβαση των χιλιομετρικών αποστάσεων που τίθενται στην υπ' αριθμ. 24001/11.6.2013 κ.υ.α. , όπως ισχύει, υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό κόστος της μεταφοράς μαθητών της οικείας περιφερειακής ενότητας δεν υπερβαίνει το αντίστοιχο της περσινής σχολικής χρονιάς. 5. Η ισχύς των παραγράφων 1, 2 και 4 του άρθρου αυτού αρχίζει στις 11.9.2014, κατά την έναρξη του νέου σχολικού έτους...».

22. Τέλος, με το άρθρο 29, παρ. 1 του ν. 4320/2015 (ΦΕΚ Α' 29), ορίζεται ότι: "1. Συμβάσεις μεταφοράς μαθητών σχολικού έτους 2014-2015, οι οποίες εκτελούνται σύμφωνα με την περίπτωση α' της παρ. 1 του άρθρου 49 του Ν. 4274/2014 (Α' 147) και με τις παραγράφους 1, 2 και 4 του άρθρου δεκάτου εβδόμου του Ν. 4286/2014 (Α' 194) και έληξαν έως τις 28 Φεβρουαρίου 2015, παρατείνονται αυτοδικαίως μέχρι τη λήξη του σχολικού έτους 2014-2015. Κατά τα λοιπά, ισχύουν οι διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1.α. του άρθρου 49 του Ν. 4274/2014".

III. Νομική Εκτίμηση

23. Το υπό εξέταση αίτημα της Περιφέρειας Πελοποννήσου αφορά στη σύναψη δημόσιας σύμβασης υπηρεσιών, κατά την έννοια της περίπτωσης (δ) της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Π.Δ. 60/2007 περί προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ «περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών». Δεδομένου ότι πρόκειται για διαδικασία διαπραγμάτευσης για τη σύναψη δημόσιας σύμβασης υπηρεσιών, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 του ίδιου π.δ/τος, σε συνδυασμό με τον συνολικό αρχικό προϋπολογισμό 3.624.819,72€ συμπεριλαμβανομένων δικαιωμάτων προαίρεσης, χωρίς Φ.Π.Α, ήτοι 4.096.046,28€ συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 13%, συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής για την παροχή γνώμης, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 6 και 8 του Π.Δ. 60/2007 και του άρθρου 2 παρ. 2 περ. γ, υποπερίπτωση δδ) του Ν. 4013/2011 όπως ισχύει.

24. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση, έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και επιτρέπεται να εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικώς απαριθμούμενες στα άρθρα 30 και 31 της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ περιπτώσεις (αντίστοιχα άρθρα 24 και 25 Π.Δ. 60/2007) (βλ. σχετικώς ΔΕΕ, απόφαση της 8ης Απριλίου 2008, C 337/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2008, I-2173, σκέψη 56). Συναφώς επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω διατάξεις στο μέτρο που εισάγουν εξαιρέσεις που συνιστούν παρέκκλιση από τη βασική ρύθμιση, ήτοι από τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των αναγνωριζόμενων από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.) δικαιωμάτων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συσταλτικής ερμηνείας. Συγκεκριμένα, προκειμένου η οδηγία 2004/18/ΕΚ να μην απολέσει την πρακτική αποτελεσματικότητά της, τα κράτη μέλη και οι αναθέτουσες αρχές τους δεν επιτρέπεται να προβλέπουν περιπτώσεις προσφυγής στη διαδικασία με διαπραγμάτευση που δεν προβλέπονται από την εν λόγω οδηγία ή να συνοδεύουν τις ρητώς προβλεπόμενες από την οδηγία αυτή περιπτώσεις με νέους όρους που έχουν ως αποτέλεσμα να καθιστούν ευκολότερη την προσφυγή στην εν λόγω διαδικασία (βλ. ΔΕΕ, αποφάσεις της 18^{ης} Μαΐου 1995, C-57/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1995, σ. I-1249, σκέψη 23, της 28^{ης} Μαρτίου 1996, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 1996, σ. I-1949, σκέψη 13 και της 13^{ης} Ιανουαρίου 2005, C-84/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλ. 2005, I-13947, σκέψη 48). Εξάλλου, το βάρος αποδείξεως περί του ότι συντρέχουν όντως οι έκτακτες περιστάσεις που δικαιολογούν την απόκλιση το φέρει ο προτιθέμενος να κάνει χρήση των διατάξεων αυτών (βλ. υπό το πνεύμα αυτό ΔΕΕ, αποφάσεις της 10^{ης} Μαρτίου 1987, C-199/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1987, σ. 1039, σκέψη 14, της 18^{ης} Μαΐου 1995, C-57/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1995, σ. I-1249, σκέψη 23, της 28^{ης} Μαρτίου 1996, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 1996, σ. I-1949, της 10^{ης} Απριλίου 2003, C-20/01 και C-28/01, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 2003, I-360, σκέψη 58, της 14^{ης} Σεπτεμβρίου 2004, C-385/02, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2004, σ. I-8121, σκέψη 19, της 14^{ης} Οκτωβρίου 2004, C-340/02, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλ. 2004, I-9845, σκέψη 38, και της 2^{ας} Ιουνίου 2005, C-394/02, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλ. 2005, I-4713, σκέψη 33).

25. Στην προκειμένη περίπτωση τυγχάνει εφαρμογής εν προκειμένω η διάταξη του άρθρου 25 περ. 1 εδάφιο α' του Π.Δ. 60/2007 την οποία επικαλείται ρητά η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας/ Π.Ε. Καστοριάς, για τα δρομολόγια για τα οποία δεν υπεβλήθη καμία προσφορά.

Ειδικότερα, η εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 25 παρ. 1 περ. α' του Π.Δ 60/2007, στη βάση του οποίου οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις προσφεύγοντας

σε διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς να προηγείται δημοσίευση σχετικής προκήρυξης, προϋποθέτει:

α) να έχει προηγηθεί ανοικτή ή κλειστή διαδικασία,

Με βάση σχετική νομολογία (βλ. ενδεικτικά Αποφάσεις 121, 153, 346, 409, 498, 499/2013 και 5, 26, 44, 65, 79/2017 της Αρχής, ΕΣ-Πράξη 215/2012-Ζ' Κλιμάκιο, ΕΣ-Αποφ. VI Τμ. 1249/2011, 466/2011, 29/2012, 408/2012, 600/2012 και 935/2013) σχετικά με την προϋπόθεση της προηγούμενης νομίμως διεξαχθείσας ανοικτής ή κλειστής διαδικασίας, παγίως έχει κριθεί ότι η προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, κατ' εφαρμογή της περ. α' της παρ. 1 των άρθρων 24 και 25 του Π.Δ. 60/2007, συνέχεται άμεσα με τον προηγθέντα αυτής διαγωνισμό, με συνέπεια η μη νομιμότητα της υποκείμενης διαγωνιστικής διαδικασίας να καθιστά παρακολουθηματικά παράνομη στο σύνολό της και τη συγκεκριμένη διαδικασία.

β) να μην έχει υποβληθεί, κατά την υπό σημείο (α) ανωτέρω νομίμως διεξαχθείσα και προηγηθείσα ανοικτή ή κλειστή διαδικασία, καμία προσφορά ή καμία από τις υποβληθείσες προσφορές να μην κρίνεται κατάλληλη, ή να μην υπάρχει κανείς υποψήφιος,

γ) να μην τροποποιούνται ουσιωδώς οι αρχικοί όροι της σύμβασης κατά την προσφυγή στη διαδικασία με διαπραγμάτευση.

δ) Επιπλέον, προϋποθέτει ότι σε περίπτωση σχετικού αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η αναθέτουσα αρχή οφείλει να προβεί στη διαβίβαση προς αυτήν, σχετικής εκθέσεως.

26. Εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, προκύπτουν τα ακόλουθα:

A) Ως προς την προϋπόθεση, προηγούμενης νομίμως διεξαχθείσας ανοικτής ή κλειστής διαδικασίας.

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου/Π.Ε. Λακωνίας διενήργησε δημόσιο διεθνή ανοικτό διαγωνισμό για την ανάθεση υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών, χωρικής αρμοδιότητας Π.Ε. Λακωνίας, για το σχολικό έτος 2014 - 2015, συνολικού προϋπολογισμού 3.624.819,72€ χωρίς Φ.Π.Α. (συμπεριλαμβανομένου δικαιώματος προαίρεσης), ήτοι 4.096.046,28€ ευρώ, με Φ.Π.Α., στο πλαίσιο του οποίου, για τα 277 επιμέρους τμήματα-δρομολόγια του τμήματος Γ δεν υπεβλήθη καμία προσφορά.

Από την εξέταση του φακέλου της υπόθεσης προκύπτει ότι η με αριθμ. πρωτ. 5330/02.07.2014 Διακήρυξη δεν περιείχε όρους που θα απέτρεπαν κάποιο οικονομικό φορέα από τη συμμετοχή του στον σχετικό διαγωνισμό, όπως προκύπτει από το προαναφερθέν ιστορικό, ούτε εντοπίζονται πλημμέλειες σε ό,τι αφορά στις απαιτήσεις δημοσιότητας και τη διενέργεια του εν θέματι διαγωνισμού.

Επισημαίνεται ότι στο κείμενο της περίληψης της ως άνω διακήρυξης που δημοσιεύθηκε στον ελληνικό τύπο, δεν αναγράφονται αναλυτικά τα 284 τμήματα, τα οποία ωστόσο, περιγράφονται σαφώς τόσο στο κείμενο της Διακήρυξης, όσο και στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπροσθέτως, στο ίδιο το κείμενο της περίληψης αναφέρεται ρητά ότι *“οι όροι, οι προϋποθέσεις και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά συμμετοχής αναφέρονται εκτενέστερα στην αναλυτική προκήρυξη ανοικτού διεθνούς διαγωνισμού [...] το πλήρες κείμενο της διακήρυξης μετά των παραρτημάτων της θα διατίθενται σε ηλεκτρονική μορφή μέσω διαδικτύου στη διεύθυνση (www.ppel.gov.gr)”*. Τα ως άνω είχαν δε αναρτηθεί σ' αυτήν ήδη από 07.07.2014.

β) ως προς την μη υποβολή προσφοράς ή τη μη ύπαρξη υποψηφίου

Σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 1/25.08.2014 Πρακτικό της Επιτροπής Διενέργειας του διαγωνισμού και τις υπ' αριθμ. 1667/29.08.2014 και 69/21.01.2015 αποφάσεις της Οικονομικής Επιτροπής Πελοποννήσου (βλ. ανωτέρω στοιχ. 10) διαπιστώθηκε, προτάθηκε και αποφασίστηκε η κήρυξη ως αγόνου, λόγω μη υποβολής καμίας προσφοράς, του ανοικτού διεθνούς διαγωνισμού που αφορά την ανάθεση υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών χωρικής αρμοδιότητας Π.Ε. Λακωνίας, αναφορικά με το τμήμα Γ εκτός από τα τμήματα Γ 144, Γ158, Γ159, Γ160, Γ202, Γ203 και Γ204 για τα οποία υπεβλήθη προσφορά.

γ) Ως προς τη μη ουσιώδη τροποποίηση των αρχικών όρων της σύμβασης:

Από τα προσκομισθέντα στοιχεία του φακέλου και ιδίως από το υποβληθέν σχέδιο απόφασης προσφυγής στη διαπραγμάτευση για την ανάθεση των ζητούμενων συμβάσεων, στο οποίο και γίνεται ρητή σχετική αναφορά, προκύπτει η ανάθεση με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης θα γίνει *“σύμφωνα με τους όρους της αρχικής Διακήρυξης (αρ.πρωτ.5330/2014, ΑΔΑ:ΩΣΦΚ7Λ1-84Κ), χωρίς καμία τροποποίηση αυτών”*.

Σημειώνεται, εξάλλου, ότι η λογικώς αναγκαία τροποποίηση, που λανθάνει στο αίτημα της Αναθέτουσας Αρχής, και η οποία έχει να κάνει με τον αριθμό των ημερών μεταφοράς μαθητών που απομένουν εν όψει της λήξης του σχολικού έτους (σε σχέση με τον αριθμό ημερών που είχαν αρχικώς υπολογισθεί στην Διακήρυξη) δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ουσιώδης τροποποίηση των αρχικών όρων της σύμβασης, καθώς ανάγεται στην πραγματική εκτίμηση των εναπομεινών ημερών παροχής υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών ως προς τα δρομολόγια για το υπόλοιπο του σχολικού έτους 2014-2015 (βλ. σχετικές αποφάσεις Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. 1, 3, 28, 47 και 78/2015, καθώς και 353/2014).

27. Κατόπιν το ανωτέρω διαπιστώνεται ότι τυγχάνουν εφαρμογής οι διατάξεις του άρθρου 25, παρ. 1, περ. α' του π.δ. 60/2007 για όσα δρομολόγια – τμήματα δεν έχουν ήδη κατακυρωθεί βάσει της υπ' αριθμ. 69/21.01.2015 απόφασης της Οικονομικής Επιτροπής της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

28. Όμως κατά την άποψη του μέλους της Αρχής Ευάγγελου Καραμανλή, δια του υποβληθέντος αιτήματος και από τα πραγματικά περιστατικά, διαπιστώνεται ότι έχει ήδη επέλθει η ουσιώδης τροποποίηση των αρχικών όρων της σύμβασης που απετέλεσε αντικείμενο του προηγηθέντος ανοικτού διαγωνισμού (*παροχή υπηρεσιών μεταφοράς ενός έτους ήτοι από 1-9-2014 μέχρι 31-8-15 με δικαίωμα προαίρεσης παράτασης 3 μηνών - άρθρο 12 Διακήρυξης*). Στο σχετικό αίτημα διαπραγμάτευσης των μη δυνάμενων να ανατεθούν από την προηγηθείσα διαδικασία τμημάτων περιλαμβάνεται άλλο και σε κάθε περίπτωση διαφοροποιημένο φυσικό και οικονομικό συμβατικό αντικείμενο, εφόσον το μεγαλύτερο μέρος των ζητούμενων υπηρεσιών έχει ήδη ανατεθεί (μέσω άλλων εμβόλιμων στη διαδικασία του πρώτου διαγωνισμού πρόχειρων διαγωνισμών) και παρέχεται ήδη έως την λήξη του σχολικού έτους 2014-2015 μέσω της αυτοδίκαιας παράτασης των συμβάσεων αυτών (άρθρο 29 παρ. 1 του Ν.4320/2015). Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται ότι δεν συντρέχει η προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 25 παρ.1, περ. α του π.δ. 60/2007 στην επίμαχη περίπτωση περί της μη ουσιώδους τροποποίησης των όρων της αρχικής προς ανάθεση, σύμβασης το μεγαλύτερο μέρος της οποίας έχει παρασχεθεί. Εφόσον η αναθέτουσα αρχή επέλεξε με νεώτερη απόφασή της για τα εν λόγω τμήματα την ανάθεσή τους με πρόχειρους διαγωνισμούς αρχικά για το διάστημα μέχρι 28.02.2014, συμβάσεις που παρατάθηκαν αυτοδίκαια με διάταξη νόμου μέχρι την λήξη του σχολικού έτους 2014-2015, διαθέτει πλέον χρόνο ικανό για να προγραμματίσει την ικανοποίηση αδιάλειπτα της σχετικής ανάγκης μεταφοράς μαθητών για το επόμενο σχολικό έτος, ιδίως μέσω ανοιχτών διαδικασιών.

IV. Συμπέρασμα

Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, με βάση το διδόμενο πραγματικό και από την υπαγωγή αυτού στις εφαρμοστέες και ερμηνευόμενες διατάξεις και με την επιφύλαξη της άσκησης των λοιπών αρμοδιοτήτων της, η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. κατά πλειοψηφία αποφασίζει:

Την αποδοχή του αιτήματος της Περιφέρειας Πελοποννήσου και την παροχή σύμφωνης γνώμης, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2, περ. γ (δδ) του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, για τη διενέργεια διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, για την ανάθεση των υπηρεσιών μεταφοράς μαθητών Α/βαθμιας και Β/βάθμιας εκπαίδευσης χωρικής αρμοδιότητας ΠΕ Λακωνίας (συνολικής προϋπολογισθείσας δαπάνης του αρχικώς προκηρυχθέντος διαγωνισμού ποσού 3.624.819,72€ πλέον ΦΠΑ (συμπεριλαμβανομένου δικαιώματος προαίρεσης) από σήμερα έως και τη λήξη του σχολικού έτους, για όσα δρομολόγια – τμήματα δεν έχουν ήδη κατακυρωθεί βάσει της υπ' αριθμ. 69/21.01.2015 απόφασης της Οικονομικής Επιτροπής της Περιφέρειας Πελοποννήσου, λόγω συνδρομής των προς τούτο τασσομένων υπό του νόμου προϋποθέσεων.

Επισημαίνεται ότι σε κάθε περίπτωση δεν θα πρέπει να τροποποιούνται ουσιωδώς οι όροι της αρχικής σύμβασης, όπως αυτοί προδιαγράφονται αναλυτικώς στην με αριθμ. πρωτ. οικ. 5330/02.07.2014 Διακήρυξη.

Αθήνα, 13.05.2015

Θεωρήθηκε

Ο Πρόεδρος

Δημήτριος Ράικος